

**Radek Stránský (ed.),
Sborník k sedmdesátinám
Milana Balabána,
Praha: Onyx 1999, 232 s.**

Volume to the seventieth birthday of Milan Balabán.

This volume is dedicated to Professor of Religious Studies at the Protestant Theological Faculty of Charles University in Prague. Hebrew letters on the cover. *Švr hšvrym*, indicate the topic: Song of Songs. Even as all articles are in Czech, this volume deserves the attention of other readers because of wide area of interests. Among twenty contributors are not only theologians and hebraists, rabbi and Protestant minister, but also philosophers, historians, bohemist, journalist, diplomat, poet, painter. Thus Song of Songs is presented and discussed from various viewpoints. In this volume some original observations and insights are contained.

Also the biography of Milan Balabán containing data about his oppression under the communist regime deserves attention. In his bibliography beside many Czech publications also those in German, English and French are listed.

Sborník je věnován profesoru religionistiky na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy. Jubilant je též člen redakční rady časopisu *Religio*.

Obsah sborníku je vyjádřen hebrejskými písmeny na přebalu: *švr hšvrym*, „Píseň písní“. Různé pohledy a vhledy jsou předkládány příspěvateli různých povolání a různých vědeckých a uměleckých oborů. Údaje o nich jsou uváděny zde za jejich jmény. Všechny články jsou české, k osmnácti původním je přidán jeden přeložený z němčiny a jeden z franštiny. Příspěvky jsou vytištěny v abecedním pořadí jmen autorů. V této stručné recenzi budou sledovány jejich obory a zaměření. Články zabývající se Písní písní jsou zarámovány mezi příspěvky o osobě a díle jubilanta.

„Úvod: Sedmdesát let Milana Balabána“ (9-13) napsal Petr Pokorný, profesor Nového zákona. Ukazuje v něm, jak Balabán rozvíjel dědictví profesora Slavomila Daňka. „Životopis Milana Balabána“ (220-222) napsal redaktor sborníku Radek Stránský, jenž nyní studuje v Kanadě. Milan Balabán se narodil v Boratíně (dříve Polsko, nyní Ukrajina), kde jeho otec působil mezi volyňskými Čechy.

Milanovi byl odňat státní souhlas pro duchovenskou službu, protože podepsal Chartu 77. Přes obtíže pořádal bytové semináře a uveřejňoval v samizdatu. V bibliografii (223-230) jsou uvedeny monografie, početné studie, články – v abecedním pořadí titulů – a publikace, k nimž Balabán přispěl.

Píseň písní hodnotili judaisté, v Praze Josef Blaha, „Úvaha o Písní“ (14-23), v Jeruzalémě David Flusser, „Píseň písní = záhadná milostná poezie“ (37-42). Tento článek byl napsán v jeho rodném jazyce, jeho r. 1999 vydaná kniha *Esejské dobrodružství* je překlad (recenze vyjde v *Communio viatorum*). Dva články byly přeloženy: z němčiny „Afinita a napětí mezitheomorfií a alegorismem Velepísně v souvislosti s její kanonizací“ (83-104), její autor Arndt Meinhold je profesor Starého zákona na Univerzitě Martina Luthera v Halle; z franštiny „Šir haširím“ (175-191), výňatek z knihy, kterou napsal Claude Tresmontant, jenž byl biblista a profesor filosofie. Vztahy Písně k starověkým řeckým tradicím se zabývají Jiří Veber, evangelický farář, „V podsvětí, na zemi i na nebi“ (215-219), a profesor filosofie Ladislav Hejdánek, „Jaká láska?“ (45-55).

Další vztahy, od antiky přes středověk do moderní doby, předvádí filosof Milan Machovec, „Píseň písní pohledem zvnějšku“ (68-82). Historik Vít Machálek sleduje „Obdoby Písně písní v arabské a perské slovesné tradici“ (56-67). Profesorka historie Noemi Rejchrtová pojednává „O tom, proč se křesťanský rytíř Písní písní šikovně vyhnul“ (122-124); Budovec v spise „Antialkorán“ z r. 1614 kritizoval krále Šalomouna a o Písní se nezmínil.

S odkazy k starým tradicím hodnotí zvěst Písně pro dnešek diplomat Jiří Schneider, „Píseň písní jako obrana vzplanutí a vroudnosti“ (136-141), a malířka Veronika Tydlitátová, „Děsivá láska“ (212-214). Novinář a překladatel Josef Mlejnek se ptá, „Proč se vlastně při církevních svatbách neče Píseň písní, natož aby se zpívala.“ (105-113).

Několik článků je věnováno jednotlivým výrazům v Písní. Bohemistka Kateřina Dejmálová uvažuje, „Vínice nebo zahrada?“ (24-29). Docent religionistiky Tomáš Novotný vysvětluje, s odkazy k židovským tradicím, jakou úlohu měly „Lišky na vinici (Pís 2,15)“

(114-121). Profesor historie Pavel Spunar uvádí, jak se překládal latinský výraz „Ubera“ (171-172), znamenající prsy.

Dva články dodali vzdálení překladatelé: Viktor Fischl, básník žijící v Jeruzalémě, „O překládání Písně písní (30-36), líčící své dojmy z díla nedávno dokončeného. Stanislav Segert, profesor biblických studií v Los Angeles, vzpomíná na „Radostné překládání Písně písní“ (125-135), které mu bylo dopřáno v spolupráci s básníkem Jaroslavem Seifertem; překlad byl dokončen a poprvé uveřejněn roku 1954.

Dva příspěvky jsou na okraji námětu sborníku: Karol Sidon, vrchní rabín pražský a spisovatel, napsal článek „Jehudův vzestup a pád“ (142-170). Jákobův syn Jehuda a jeho snacha Tamar byli posuzováni pro svůj styk. Jakub S. Trojan, profesor etiky, věnoval báseň „Milému příteli M. Balabánovi“ (192-211).

Kniha o Písní písní je vyzdobena devíti ilustracemi (seznam na s. 231). Nakreslili je Daniel Balabán, Tomáš Cejp, Jan Merta, Jana Svěcená, Veronika Tydlitátová – nakreslila též přebal -, Iva Vodrážková.

Sborník uspořádal a doplnil biografii a bibliografii Milana Balabána Radek Stránský. V této knize nevelké formátu – 10 x 16 cm – je mnoho originálních náhledů a vhladů, podobně jako v Balabánových publikacích. A námět odpovídá Balabánovu zájmu o Píseň písní (viz *Religio* 7, 1999, I, 31-32 a 36). Tímto sborníkem je náležitě oceněna osoba Milana Balabána i jeho dílo. A sborník podnítl zájem o krásu a zvěst Písně písní. Pro podrobné studium Písně je v sborníku mnoho cenných postřehů. A ti, kdo budou číst Píseň písní, v hebrejské původině i v starých a nových překladech, jí díky sborníku lépe porozumějí, zevnějšku i zevnitř.

STANISLAV SEGERT

Florentino García Martínez – Eibert J. C. Tigchelaar (eds.), The Dead Sea Scrolls - Study Edition I-II, Leiden: E. J. Brill 1997, 1998, xxi + 1360

Rukopisy od Mrtvého moře jsou nepostradatelné pro studium pobiblického židovství a raného křesťanství. Po nálezů v jeskyňích byly postupně vydávány. Nyní jsou hebrejské a aramejské originály přístupné ve dvou svazcích, spolu s anglickými překlady. Vydání připravil znamenitý znalec, profesor univerzity v holandském městě Groningen a ředitel jejího Kumránského ústavu, spolu s vědeckými pracovníky tohoto ústavu. V této edici jsou mimobiblické texty z jedenácti jeskyň jižně od Jericha.

Tato studijní edice splňuje naděje těch, kdo po dlouhá léta očekávali přístup k rukopisům od Mrtvého moře. O různých důvodech zdržení informoval článek „Boje o rukopisy“ v časopise *Česká metanoia* (3, 1994, 50-54; viz též *Metanoia* 1991-1992, 256-261; 1994, 57-65). Zprávy o edicích a jiných významných publikacích jsou v pokračujícím recenzním článku „Access to the Dead Sea Scrolls“ (Přístup k svitkům od Mrtvého moře) v časopise *Communio viatorum* (I, 36, 1994, 217-283; II, 38, 1996, 131-173; III, 40, 1998, 44-72; IV, 41, 1999, 155-190).

V tomto souboru je zpráva (36, 1994, 222-228) o vydání všech rukopisů od Mrtvého moře, z kumránských jeskyň i z jiných nalezišť, na průhledných drobných fotografických kopiích (*The Dead Sea Scrolls on Microfiche*, Leiden: E. J. Brill 1993). Překlad kumránských textů do španělštiny vydal García Martínez roku 1992, do angličtiny jej převedl W. G. E. Watson (*The Dead Sea Scrolls Translated: The Qumran Scrolls in English*, Leiden: E. J. Brill 1994; recenze v *Communio viatorum* 36, 1994, 275-278).

V předmluvě (ix-xiii) je vysvětlen účel Studijní edice: Má usnadnit přístup ke kumránskému souboru rukopisů. Je určena především pro používání ve školách a též pro odborníky v různých oborech. Tato edice nehodlá soutěžit s kritickými edicemi. Vydavatelé předkládají originální texty podle předcho-